لوتكەی كۆمیدیای ڕەش

حەمەسەعید حەسەن

ڕۆشنبیری پراگماتیک، کەسێکە تەنیا بیر لە قازانجی خۆی دەکاتەوە، پێی خۆشە ڕووناکی تەنیا لەسەر خۆی بێت، ددان بە توانای کەسی دیکەدا نانێت، پێی وایە هەرگیز بە هەڵەدا ناچێت و دەخوازێت خوێنەر و ڕەخنەگر وەک دەقی پیرۆز بۆ بەرهەمی بڕوانن. پرۆژەی ڕۆشنبیری، بریتی نییە لە عەرەبییەوە، بەکوردیکردنێکی لاواز و مۆنتاژکردنێکی ناهونەرییانەی بەرهەمی بیری نیچە، فۆکۆ، بارت، دریدا، کامۆ، سارتەر، پۆپەر، جیل دولۆز و بۆدریار. پرۆژەی ڕۆشنبیری نە لاساییکردنەوەی (جابری)یە، نە هەڵگرتنی شوێنپێی کەمال ئەبودیب. لە (ئێمیل زۆلا)وە تا هادی عەلەوی، ڕۆشنبیرێک هەڵنەکەوتووە، خۆی لە سەروو ڕەخنەوە دیتبێت و سووک سەرنجی ئەوانەی دابێت، خۆیان وەک دەروێش لە کنی ناونووس نەکردووە.

(پیاوە گەندەڵەکانی ناو دەسەڵات بە ملیۆنەها دۆلاریان بۆ هاندانی قەڵەمە زڕەکان لە دژی ئێمە تەرخان کردووە.) (١) ئایا ئەو قسەیە دوورونزیک پێوەندیی بە ڕاستییەوە هەیە؟ ئایا تەرخانکردنی (ملیۆنەها دۆلار!) بۆ دژایەتیکردنی بەختیار عەلی، بێجگە لە خۆ بە زلزانین و زێدەگۆیی، (٢) چی دیکەیە؟ لە ئەو کە خۆیمان وەک قارەمانی شەڕی دژەگەندەڵی پێ دەناسێنێت و پێی وایە هەموو گەندەڵکارانی کوردستان لە دژی یەکیان گرتووە، دەپرسم: ئایا ئەوە لوتکەی گەندەڵکاری نییە، لە ئەورووپا بژیت و لە ئاسیا زەوی وەربگریت؟

بەختیار عەلی دەنووسێت: (زوڕناژەن، دەبەنگ، داردەست، خزمەتکار، قەڵەمی کڕدراو، فسفسپاڵەوان، موزایەدەکاری بەدڕەوشت، نەخوێندەوار، گەندەقەڵەم، قەڵەمی کرێگرتەی پیاوە گەندەڵەکان، درۆ و دەلەسەنووس، چەواشەکار، قسەی پڕوپووچ ، بێنرخ و بازاڕی نووس، پیاوانی دەسەڵات، نۆکەری دەسەڵات، بەکرێگیراو، ڕۆشنبیری زڕ و بێ بەرهەم، قەڵەمی زڕنووس، درۆزن، (بێویژدان) و بوختانچی، ڕەخنەگری سەقەتنووس، قەڵەمی زۆر بچووک،) ئەگەر پێمان وابێت، هەر قەڵەمێک ستایشی کردین، قەڵەمێکی جیددی و بەبڕشتە و هەر قەڵەمێکیش سووکەڕەخنەیەکی لێ گرتین، قەڵەمێکی گەندەنووسە، ئەوا لای کەم شیاوی بەزەیی پێدا هاتنەوەین. ئەگەر بەختیار عەلی هەڵوێستی بەهێز بووایە هانای بۆ ئەو زمانە شەڕئانگێز و زێدەزبرە نەدەبرد و ئەو هەموو قسە سووکانەی بەرەو ڕووی ئەوانە نەدەکردەوە کە ڕەخنەیان لێ گرتووە. ئایا کەسێکی لە ڕووی دەروونییەوە هێمن و خاوەن پرۆژەی ڕۆشنبیری، لە هیچ حاڵەتێکدا ناچار دەبێت، هەموو ئەو جنێوانە بەوانە بدات کە لە وەهمەوە بە نەیاریان دەزانێت؟ ئایا لە مێژوودا ڕووی داوە، کەسێک بە زمانێکی هێندە دزێو، پەیڤیبێت و بانگەشەی بۆ ئەوەش کردبێت، خاوەنی پرۆژەی ڕەخنەیی و فیکرییە؟ کۆمیدیای هەرە ڕەش ئەوەیە، دوای ئەو شەڕەجنێوە، دەنووسێت: (ئێمە ئیشمان بۆ ئەوە کردووە، ڕەخنە لە موهاتەرات و شەڕەجنێو و پەلاماری شەخسی دەربچێت.)

لە نووسینەکانی پێشووی بەختیار عەلیدا، زۆر جار بەرەو ڕووی (جاهیل و زبڵنووس) دەبووینەوە، پێ دەچێت بە زەبری کورتەباسێکی بنووسی ئەم دێڕانە، وازی لە بەکارهێنانی ئەو دوو زاراوەیە هێنابێت. چاو لە هەموو قسە زبرەکانی دەپۆشم و تەنیا لەسەر وشەی (بێویژدان) دەیهێنمە ژێر گوشاری پرسیارەوە. ئایا ئەوە بێویژدانی

نییە، وەک نموونە، شارام قەوامی، تەها ئەحمەد ڕەسووڵ، سەلام عەبدوڵلا و نووسەری ئەم دێڕانە، کە نووسینی ئەویان بەسەر کردووەتەوە، وەک قەڵەمگەلی بەکرێگیراو، نێوزەد بکرێن؟ ئایا ئەوە بێویژدانی نییە، لە (کۆڵن) بژیت و لە سلێمانی زەوی وەربگریت؟ ئایا ئەوە بێویژدانی نییە، بەختیار عەلی بڵێت، دەسەڵاتی کوردی دژایەتیی منی کردووە؟ بە مەرجێک هەردوو حیزبە گەورەکە، هێندەی خزمەتی ئەویان کردووە، هێندەی ئەویان داوەتە بەر ڕووناکی، نیو هێندەیان بۆ هیچ نووسەرێکی دیکە نەکردووە. نووسەر هەیە، (بە شێرکۆ بێکەسیشەوە،) لە سلێمانی هێندەی ئەو بایەخی پێ درابێت؟ نووسەر هەیە لە هەولێر، (بە مام هەژاریشەوە،) وەک ئەو هەردوو گۆڤاری ڕامان و کاروان، فایلیان بۆ کردبێتەوە؟ نووسەر هەیە بە هەق و بە ناهەق، هێندەی ئەو باش، لەسەری نووسرابێت؟ نووسەر هەیە وەک ئەو، لە ئەڵمانیا بژی و دەسەڵات لە کوردستان زەویی بۆ دابین کردبێت؟

بەختیار عەلی دەنووسێت: (مەگەر کەسێک زەرەیەک ڕەوشت و ویژدان لە خوێنیدا نەبێت.) پرسیاری من ئەمەیە: ئایا ڕەوشت و ویژدانیش وەک هیمۆگلۆبین لەنێو خوێندان؟ یان دەنووسیت: (لە پێناوی کێشەی میللەتەکەماندا، لە گیرانەوە تا زیندانیمان چەشتووە.) لەگەڵ ئەوپەڕی ڕێزمدا بۆ خەباتی خۆی و هاوڕێیەکانی، دەپرسم: ئایا جیاوازیی لە نێوان (گیران و زیندانی)بووندا چییە؟ ئایا ئەوە تراژیدیا نییە، کەسێک توانای ئەوەی نەبێت بە زمانی دایکی، قسەی دڵی بکات و پێی وابێت لەسەروو ڕەخنەوەیە.

ئەوە چییە وای لە بەختیار عەلی کردووە، ئەوە بە مافی ڕەوای خۆی بزانێت، تابوو بشکێنێت، هێڵی سوور ببەزێنێت، سەختترین حەرام وردوخاش بکات و پۆلێک نووسەر بە دەبەنگ لە قەڵەم بدات، کەچی بە کەسی ڕەوا نەبینێت، بۆ نموونە، پێی بڵێت: جوانتر وایە، لەبری (وەرەقەی فشار،) (٣) بنووسیت: (کارتی گوشار؟) ئایا نهێنی لەوەدا چییە، بەختیار عەلی لە هەمان نووسیندا، بە زمانێکی نەرم و نیان، بەرپەرچی حاکم قادری دەسەڵاتداری زەوییەبەخش دەداتەوە، وەلێ بە زبرترین زمان بە گژ ئەو نووسەرە بێدەسەڵاتانەدا دەچێتەوە، کە ڕەخنەیەکی ئەدەبییان لە شیعرێکی یان ڕۆمانێکی گرتووە؟ ئەگەر وەک دەڵێت، بە ڕۆژی ڕووناک زەویی وەرگرتووە، ئەگەر وەرگرتنی زەوی لە ئاسیا بۆ نووسەرێکی ئەورووپانشین، کارێکە ئاسایی! ئەدی بۆچی کە ئەو نهێنییە ئاشکرا دەبێت، تا ئەوپەڕی هەڵچوون، هەڵدەچێت، جڵەو بۆ سۆز شل دەکات و سڵ لە نووسینی دزێوترین وشە، ناکاتەوە؟ (٤)

٢٠٠٧/٧/٢

(١) ڕوونکردنەوەیەک لە (مەریوان وریا قانیع، بەختیار عەلی و ئاراس فەتاح)ەوە، هاوڵاتی، چاپی هەولێر، ل١٨ ژمارە ٣٣٣ یەکشەممە ٢٠٠٧/٧/١

(٢) موبالەغە.

(٣) ڕوونکردنەوەیەک لە (مەریوان وریا قانیع، بەختیار عەلی و ئاراس فەتاح)ەوە، هاوڵاتی، چاپی هەولێر، ل١٨ ژمارە ٣٣٣ یەکشەممە ٢٠٠٧/٧/١

(٤) بۆیە ڕووی قسەم تەنیا لە (بەختیار عەلی)یە، چونکە ڕوونکردنەوەکە جێپەنجەی (مەریوان وریا قانیع و ئاراس فەتاح)ی پێوە دیار نییە.